

NOTES SOBRE EL *CANTUS PASSIONIS* A LA CATEDRAL DE BARCELONA, 1485-1583

JOSEP MARIA GREGORI I CIFRÉ

Universitat Autònoma de Barcelona

RESUM

A partir del 1485, la sèrie de *Llibres d'administració dels aniversaris* de la catedral de Barcelona va incorporar una secció de despeses destinades a sufragar la interpretació del *cantus passionis* a la seu que duïen a terme els cantors canonges i beneficiats: els primers assumien les monodies de Dimarts i Dimecres Sants, i els segons intervenien en les parts polifòniques de les de Diumenge de Rams i Divendres Sant. La identificació d'aquells cantors permet conèixer la presència de mestres de cant, com Bartomeu Tendalaia, Joan Ferrer o Antoni Salvat, i cantors de la capella, deixebles de Joan Borgunyó i Pere Alberch, com Pau Brugats, Jaume Soler, Lluís Joan Valtà o Andreu Vilanova, entre els intèrprets. Durant la segona meitat del segle XVI es constata l'aparició del terme *turba* per a reemplaçar l'expressió *a concert* i designar així les intervencions polifòniques del grup de cantors, el nombre dels quals oscil·lava entre quatre i set.

PARAULES CLAU: cant de la passió, catedral de Barcelona, passions polifòniques, capella de cantors, Joan Borgunyó, Pere Alberch, Pau Brugats, Andreu Vilanova.

NOTES ON THE *CANTUS PASSIONIS* AT THE CATHEDRAL OF BARCELONA, 1485-1583

ABSTRACT

As from 1485, the series *Llibres d'administració dels aniversaris* (Anniversary Administration Books) of the Cathedral of Barcelona included a section of expenses covering the performance of the *cantus passionis* by the singer canons and beneficiaries there: the canons did the monodic parts on Holy Tuesday and Wednesday, while the beneficiaries took part in the polyphonic parts on Palm Sunday and Good Friday. The identification of these singers has allowed us to determine the presence, among the performers, of singing masters such as Bartomeu Tendalaia, Joan Ferrer and Antoni Salvat, and chapel singers who were disciples of Joan Borgunyó and Pere Alberch, such as Pau Brugats, Jaume Soler,

Lluís Joan Valtà and Andreu Vilanova. The term *turba* appeared in the last half of the 16th century, replacing the expression *in concert*, designating the polyphonic interventions of the group of singers, who numbered between four and seven.

KEYWORDS: *cantus passionis* (Passion chant), Cathedral of Barcelona, polyphonic passions, chapel of singers, Joan Borgunyó, Pere Alberch, Pau Brugats, Andreu Vilanova.

Els primers testimonis documentals del cant polifònic de la passió en els temples hispànics daten de principis del segle XV;¹ tanmateix, no és fins al darrer terç d'aquell segle quan apareixen els primers documents que permeten identificar els cantors que van cantar les passions, anomenades *pàssies* en la documentació de l'època, a la catedral de Barcelona.

El cant de les passions durant la Setmana Santa a la seu barcelonina quedava repartit de la manera següent: Diumenge de Rams es cantava la primera de les quatre, amb el text evangèlic de sant Mateu, interpretada per un grup de cantors que oscil·lava entre quatre i set, als quals se sumava un canonge que entonava amb cant pla «los dits del Jesús».²

La segona i la tercera, amb els textos de sant Marc i sant Lluç, es cantaven, respectivament, Dimarts i Dimecres Sants, i la seva interpretació d'acord amb el recitatiu litúrgic del cant pla, la feien dos o tres cantors beneficiats que es repartien els papers de cronista, les paraules de Jesús i les intervencions de la sinagoga o turba. La darrera, amb el text de l'evangeli de sant Joan, corresponia a la festivitat de Divendres Sant i s'interpretava, com la primera, de manera dramàtica o responsorial mitjançant el diàleg entre les parts del text tractades amb polifonia i els soliloquis recitatius dels solistes, que, com en les de Dimarts i Dimecres Sants, corresponien a la narració evangèlica del cronista, les paraules de Jesús i les intervencions d'altres possibles personatges, com la part de l'«ancilla» per als diàlegs entre l'apòstol Pere i les serventes del gran sacerdot. Les passions de les festivitats que obrien i tancaven el cicle —Diumenge de Rams i Divendres Sant— eren les que, amb motiu de la seva solemnitat, rebien aquest tractament de tipus responsorial o en forma de diàleg «a consert»,³ gràcies a l'alternança entre les intervencions polifòniques concebudes en estil fals bordó, com les destinades a la «turba»,⁴ i els soliloquis dels recitats narratius del *cantus passionis*.

Aquest model de passió responsorial era el propi dels països catòlics de parla hispana del segle XVI i concorda amb les dades documentals sobre el cant de la

1. Vegeu, entre d'altres, José Vicente GONZÁLEZ VALLE, *La tradición polifónica del canto del «Passio» en Aragón*, Saragossa, Institución Fernando el Católico, 1990; *La tradición del canto litúrgico de la Pasión en España*, Barcelona, Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), 1992; Lothar SIEMENS HERNÁNDEZ, «Las pasiones polifónicas tradicionales en la catedral de Las Palmas», *Revista de Musicología*, I/1-2 (1978), p. 234-242.

2. Arxiu de la Catedral de Barcelona (ACB), *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1569-1571, f. 39v.

3. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1519-1521, f. 78v.

4. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1549-1551, f. 39v.

passió que es conreava a les catedrals catalanes des de les darreres dècades del segle xv. A la seu de Girona, durant l'època del bisbat de Joan Margarit, les actes capitulars fan referència al tipus de cant amb què es van solemnitzar les celebracions litúrgiques de la Setmana Santa del 1474. Diumenge de Rams, els cantors de la catedral Pere Pujades, Gabriel Calvó i Ponç Esteve van interpretar la *Passió de sant Mateu in cantu organi*, és a dir, amb la incorporació d'algunes intervencions en polifonia a «cant d'orgue». ⁵ Aquella novetat va aixecar discrepàncies entre els capitulars, ja que alguns consideraven que «non debent sit cantari in cantu organi». Això no obstant, el mateix redactor de les resolucions del Capítol —l'arxidieca Alfonsello— argumentava que les passions de la resta de celebracions «debem cantari dulciter per unum», i, per tant, ja se cenyien de manera exclusiva al recitat del *cantus passionis*. ⁶

A partir del 1485, la sèrie de *Llibres d'administració dels aniversaris* de la catedral de Barcelona van incorporar una secció de despeses destinades a sufragar la interpretació del *cantus passionis* sota els epígrafs «Les passies als Rnts. Canonjes», «Als venerables beneficiats de la Yglesia qui canten les passies a quiscun [...]» i també «Als Rnts. Senyors de la Yglesia qui canten les passis a quiscun dells per una pàssia [...]». En aquesta secció s'hi consignaven els pagaments que aquella administració interna de la seu feia als cantors, canonges i beneficiats, que les interpretaven. El contingut de la redacció dels rebuts, així com el seu import econòmic, permeten discriminar amb claredat quina era la diferència de tipologia del cant de la passió: les passions cantades de manera exclusiva d'acord amb l'estil recitatiu litúrgic del cant pla per a les celebracions de Dimarts i Dimecres Sants, interpretades per un, dos o tres cantors, o les passions que incorporaven passatges polifònics «a concert», cantades per quatre, cinc, sis o set intèrprets, segons la solemnitat atorgada pel Capítol, per a les festivitats de Diumenge de Rams i Divendres Sant.

Les dades sobre els cantors de les primeres —Dimarts i Dimecres Sants— apareixen consignades, doncs, a partir del 1485; aquell any en foren els intèrprets els beneficiats Pere Joan Eiximenis i Narcís Mandrenchs, i els canonges Pere Camps i Antoni Ortís. ⁷ Bartomeu Tendalaia, mestre de cant, acreditava haver rebut vuit sous i sis diners per haver cantat «la pàssia del dimarts Sant» del 1502. ⁸

Entre els anys 1505 i 1515 la interpretació dels recitatius litúrgics de les passions de Dimarts i Dimecres Sants van anar a càrrec dels canonges Joan Torres, Antoni Martorell, Joan Sabater, Llorenç Martínez, Lluís Ximenez i Francesc Franch, ⁹ així com també dels beneficiats Bartomeu Tendalaia i Bartomeu Rovira,

5. Arxiu Capitular de la Catedral de Girona (ACCG), *Resoluciones*, 1473-1482, f. 18v.

6. Les passions de Dimarts, Dimecres i Divendres Sants van ser cantades per Gabriel Calvó i Ponç Esteve i les seves interpretacions van commoure el bisbe Margarit, el qual va lloar la suavitat melòdica del primer i el bon art del segon en les seves respectives interpretacions del cant pla.

7. ACCG, *Resoluciones*, 1485-1487, s. f.

8. ACCG, *Resoluciones*, 1503, f. 81.

9. ACCG, *Resoluciones*, 1505-1507, f. 80v; 1507-1509, f. 80v; 1509-1511, f. 79v; 1511-1513, f. 79v; 1513-1515, f. 79v.

mestres de cant,¹⁰ Pere Ferrer, Geroni Ferrando, Joan Vilardagué, Jaume Montalt, Francí Font, Pere Riba, Francesc Jorba i Salvador Gibert.

Esdevé d'interès conèixer els noms d'aquests beneficiats cantors atès que, molt probablement, serien també els mateixos cantors de la capella que servirien amb el mestre de cant als diferents oficis litúrgics de la seu.

Joan Ferrer, mestre de cant i organista, acreditava el 1521 haver rebut el que li pertocava «per la pàssia que yo mateix canty lo dimecres sant».¹¹ Les bones qualitats de la seva veu serien requerides per a interpretar el *cantus passionis* de les passions de Dimarts i Dimecres Sants, tal com se n'ha servat testimoni fins al 1524.¹² Fou també el mestre de cant, en aquest cas Antoni Salvat, qui s'encarregà de satisfer el pagament als cantors beneficiats Jeroni Ferrando i Pere Riba, pel *cantus passionis* de les celebracions de Dimarts i Dimecres Sants del 1523.¹³ L'any següent, el 12 d'abril del 1524, era de nou Joan Ferrer qui redactava el seu rebut de disset sous als procuradors dels aniversaris «per les dues passies del dimarts y dimecres que avem dit y cantat mossèn Johan Marti Vives e yo dit Jo. Fferrer [...]».¹⁴

A partir de la primera dècada del segle XVI s'observa un creixement del nombre dels intèrprets del cant de les passions de Diumenge de Rams i Divendres Sant —amb dos o tres canonges per al recitatiu litúrgic i un cor de beneficiats a tres o quatre veus—, la qual cosa dona fe de l'assumpció interpretativa del tipus de passió responsorial amb intervencions polifòniques destinades a la «turba».

La introducció estable del cant polifònic a les passions de Diumenge de Rams i Divendres Sant es produeix entre els anys 1516 i 1517. El 1516, Antoni Salvat, en qualitat encara de monjo —seria mestre de cant a partir de l'any següent— rebia la suma de dotze sous «per lo cantar la pàssia del diumenge de rams».¹⁵ Però l'any següent, en el darrer rebut que Joan Ferrer redactà com a mestre de cant el 27 d'abril del 1517,¹⁶ festivitat de la Mare de Déu de Montserrat, ja es feia palesa la presència d'un grup de quatre cantors per a la interpretació del cant de la passió de Diumenge de Rams: «E rebut yo Johan Ferrer mestre / de cant per la pàssia del / diumenge de rams que cantarem / a quatre veus, dos ducats, dich II ll. VIII s., fet a XXVII de abril DXVII».¹⁷

10. Bartomeu Tendalaia exercí el magisteri de cant de la catedral entre el 1499 i el 1502, mentre que Bartomeu Rovira ho feu entre el 1503-1505 i el 1508. Vegeu Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Els mestres de cant de la Seu de Barcelona en el Renaixement», *Recerca Musicològica*, IV (1984), p. 19-79.

11. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1519-1521, f. 79.

12. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1523-1525, f. 79v.

13. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1521-1523, f. 79v.

14. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1523-1525, f. 79v.

15. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1515-1517, f. 79v.

16. Vegeu Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Joan Ferrer, mestre de cant i organista de la catedral de Barcelona (1513-1536), autor del motet 'Domine non secundum' del Cancionero Musical de Segovia (CMS) (E: SegC, s. S.)», *Revista Catalana de Musicologia*, X (2017), p. 45-65.

17. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1515-1517, f. 79v.

A partir d'aquella data comencen a aparèixer els primers rebuts que incorporen l'expressió *a concert* per a assenyalar la presència de la polifonia en el cant de les passions de Diumenge de Rams. El 25 de maig del 1520, el succentor Joan Gallart acreditava haver rebut dels administradors dels aniversaris «tres liures, e són per los qui digueren la pàssia lo diu-/menge del ram, que eren sinch / a concert».¹⁸

L'any següent el mateix Joan Ferrer, llavors en qualitat d'organista, ho feia amb aquests termes: «Yo Johan Fferrer sonador/ rebut de vos mossèn Pere Bassa / procurador dels Eneversaris tres / liures per los cantós de la / pàssia de concert del diumenge de rams de l'any / DXXI».¹⁹

El nombre de cantors de les passions «a concert» de Diumenge de Rams va oscil·lar en el decurs de les dècades següents entre quatre, cinc, sis i set cantors. El 1522 el canonge Rafael Ubach redactava i signava un rebut de tres lliures i dotze sous segons els rebia per acord del Capítol «per los / músics qui cantaren la pàssia lo dia / del diumenge del ram»,²⁰ mentre que en el rebut que signà l'any següent hi especificà que aquests mateixos diners «són pertits / entre sis presonatges».²¹ D'una manera semblant, Antoni Salvat, mestre de cant de la seu entre el 1517 i el 1529,²² rebia del procurador dels aniversaris la paga per a cantar la passió de Diumenge de Rams de l'any 1526, «la qual s'es dita a concert per a sis cantors».²³ En el rebut del 15 de maig del 1528, Antoni Salvat palesà que «la pàssia del diumenge dels rams [...] se digué a concert, çò és quatre cantors y lo canonge».²⁴

L'època del magisteri del burgalès García Govantes²⁵ va marcar l'inici del període en què les passions de Diumenge de Rams s'interpretaven amb sis o set cantors. En el rebut corresponent al 1531 palesava: «Yo Gartia Govantes maestro de cant conos/co aber recibido de bos señor mossèn Pere / Vasa tres ducados y medio, y son / por la pàssia del dia del ram cantada / ab set personajes a qualquier de los / quales se dóna mig ducat [...]».²⁶

A partir d'aquella data, els rebuts dels mestres de cant García Govantes i Joan Borgunyó²⁷ faran esment de la passió de Diumenge de Rams «que he dixo a

18. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1519-1521, f. 78v.

19. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1519-1521, f. 78v.

20. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1521-1523, f. 78v.

21. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1521-1523, f. 78v.

22. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Els mestres de cant de la Seu de Barcelona en el Renaixement», *Recerca Musicològica*, IV (1984), p. 19-79. Abans d'arribar a Barcelona, Salvat havia estat mestre de la Seu d'Urgell, cf. Felip PEDRELL I HIGINI ANGLÈS, *Els madrigals i la missa de difunts d'En Brudieu*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1921, p. 12 i 135.

23. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1525-1527, f. 41v.

24. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1527-1529, f. 44v.

25. García Govantes havia rebut llicència d'Antoni Salvat el 1528 per «docere cantum in quocumque genere» i exercí el magisteri de cant de les catedrals de Barcelona (1530-1534) i de Vic (1532-1539).

26. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1529-1531, f. 45v.

27. El 1533, un any abans d'incorporar-se al magisteri barceloní, Joan Borgunyó havia estat mestre de cant de la catedral de Tarragona. Cf. Salvador RAMON I VIÑES, «Canonges, comensals i beneficiats de la Seu de Tarragona», *Butlletí Arqueològic de la Societat Arqueològica Tarraconense*, època V,

concierto»²⁸ o «per la pàssia de concert»,²⁹ sense especificar, però, el nombre exacte dels cantors que hi participaven. Tanmateix, els imports econòmics dels rebuts oscil·laven entre tres ducats i tres ducats i mig —és a dir, entre tres lliures i dotze sous i quatre lliures i quatre sous—, i es van mantenir força estables entre el 1531 i el 1548, la qual cosa assenyalava que el nombre de cantors que participaven en el cant de les passions amb polifonia es va estabilitzar entre sis i set.

Durant la segona meitat del segle XVI es va constatar en la documentació dels rebuts dels aniversaris l'aparició del terme *turba*, el qual va reemplaçar l'expressió *a concert* per a designar les intervencions polifòniques del grup de cantors. S'observa també una disminució progressiva del sou destinat als cantors de les passions amb polifonia, que va quedar establert en tres lliures, un import que equivalia a la participació de quatre cantors.

Fou també a partir d'aquesta època quan els llibres dels procuradors van unificar sota un sol epígraf els cantors de les passions, tant si eren canonges com beneficiats, i, alhora, van començar a incorporar en un sol rebut les despeses per a la interpretació de les passions de Diumenge de Rams i Divendres Sant: «Jo Johan Borgonyó tinc rebut / per los cantós an cantat la / turba de la pàssia del diumenge / de rams y la pàssia del divendres, y per lo que a dit los dits / del Jesús, sis lliures, dich / VI ll., de mà pròpia a 25 de / maig de 1560».³⁰

Els canonges solistes que interpretaven el cant pla del *cantus passionis* dels papers de Jesús i de l'evangelista de les passions del Divendres Sant a l'època de Joan Borgonyó van ser: Antoni Quintana,³¹ Pau Vicenç Sorts,³² Francesc Beuló,³³ Pau Brugats,³⁴ Pere Busquets i Gaspar Mitjà,³⁵ Francesc Sors³⁶ i Onofre Pau Cellers.³⁷

Els cantors beneficiats que, a més a més de cantar la monodia litúrgica del *cantus passionis* de Dimarts i Dimecres Sants, també podien formar part de la

21-22 (1999-2000), p. 351. El seu magisteri a la seu de Barcelona, 1534-1584, coincidí de ple amb el de l'organista Pere Alberch, titular de l'orgue de la catedral entre el 1536 i el 1582.

28. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1531-1533, f. 45.

29. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1547-1549, f. 50v.

30. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1559-1561, f. 36.

31. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1561-1563, f. 36.

32. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1573-1575, f. 61.

33. Francesc Beuló, un dels marmessors del testament de Pere Alberch, era oncle de Pere Beuló. Aquest darrer, que havia estat deixeble de Pere Alberch, fou organista de la catedral de Vic entre el 1579 i el 1584, cf. Arxiu Capitular de la Catedral de Vic (ACCV), *Llibre de l'obra*, 1579-1586, s. f. Pel que fa al repertori musical conservat de Pere Beuló, vegeu Bernat CABRÉ I CERCÓS, *Himnes, motets i responsoris del manuscrit 59*, Fons del Centre de Documentació de l'Orfeó Català, Vilablareix, Ficta, 2016, col·l. «Mestres Catalans Antics», 8.

34. Pau Brugats, probable deixeble de Pere Alberch, fou organista de Sant Just i Pastor de Barcelona i formà part del tribunal que aprovà l'admissió de Lluís Ferran, en qualitat d'ajudant del seu oncle Pere Alberch, a la catedral de Barcelona el 1580. ACB, *Esborrany de manuals notarials*, 1580, f. 64.

35. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1577-1579, f. 91.

36. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1579-1581, f. 91.

37. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1581-1583, f. 91.

turba eren Joan Navarro, Miquel Marquet i Jaume Soler,³⁸ Gervasi Oliva,³⁹ Lluís Joan Valtà,⁴⁰ Pere Borràs i Pere Rovira,⁴¹ Andreu Vilanova,⁴² Joan Puigvert, Sagimon Campana i Alexandre Bernich.⁴³

D'aquesta manera, es fa ben palès que durant la segona meitat del segle XVI els noms de diversos deixebles i ajudants de Joan Borgunyó i Pere Alberch, titulars dels magisteris de la seu, figuraven entre els beneficiats que participaven en la interpretació de les passions. Lluís Joan Valtà, substituït de Joan Borgunyó en el magisteri del cant el 1558, cantà les passions des del 1549 fins al 1558. Andreu Vilanova, antic mestre de cant de la seu de Vic (1554-1560) i successor de Joan Borgunyó a la catedral, també ho testimoniava amb aquestes paraules: «È rebut yo Andreu Vilanova per la pàssia / del dimecres vuyt sous / y mig, y per lo ver / fas lo present de mà mia a / XI de abril de 1561».⁴⁴

A partir del 1571 el Capítol de la seu va voler sistematitzar el sou dels cantors de les passions, «ço és per la del diumenge cantada / 3 ll. e per las del dimars / y dimecres cantades per beneficiats 8 s. 6 d. / per quiscuna, e per la del divendres cantada per / canonge 12 s. 6 d. / E més si's cantarà la del divendres a con/cert se pagarà al mestre de cant axí mateix 3 ll. 12 s.».⁴⁵

Igualment, el 30 d'abril del 1576, va establir «que sempre que's dirà la / Passió a cant d'orgue o a quatre veus en / la Semmana Santa, / que sie distribuit a / quiscú dels reverents canònics dita la Passió, ço és lo qui fa lo Iesús y lo Evangelista, dotze / reals y al mestre de cant per ell y per los cantós / eo turba que seran ab ell tres lliures. E sem/pre y quant benefisiat de dita iglésia digue / la Passió de la manera que dalt és dit, sie dis/tribuit a quiscun benefisiat sis reals, y que / per lo present any sie pagat de la mateixa manera».⁴⁶

Entre les obligacions del mestre de cant, hi constava la d'ensenyar a cantar cant pla als canonges que li ho sollicitessin; en aquest cas, aquells tenien llavors l'obligació d'«anar ha sa casa [del mestre de cant] ha dir-li lliçó de cant dos ho tres voltes la semana, fins sàpia cant pla».⁴⁷ Cal, doncs, suposar que els canonges més dotats des del punt de vista vocal eren els qui assumien el cant de les paraules de Jesús i els qui conduïen el fil narratiu del paper del cronista del *cantus passionis* a la catedral de Barcelona.

38. Jaume Soler succeí Pere Beuló a l'organistia de la seu de Vic el 1586, cf. ACCV, *Llibre de l'obra*, 1579-1586, s. f.

39. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1535-1537, f. 44v.

40. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1547-1549, f. 51; 1557-1559, f. 35.

41. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1559-1561, f. 36v.

42. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1559-1561, f. 36v.

43. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1563-1565, f. 36v; 1569-1571, f. 35.

44. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1547-1549, f. 51; 1557-1559, f. 50.

45. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1571-1573, f. 61.

46. ACB, *Esborranyes de manuals notariales*, 1576, f. 55v.

47. ACB, *Llibre de tots els oficis*, 1581, f. 22. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1480-1580*, vol. I, tesi doctoral, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, 1986, cap. IV. 2 «El mestre de cant. Obligacions i servituds», p. 161-186 i 230-235.

Els rebuts que va redactar Joan Borgunyó durant els seus darrers anys al capdavant del magisteri de cant de la seu se succeeixen, pràcticament, amb els mateixos continguts i imports econòmics. Heus aquí el darrer d'ells: «Yo Joan Borgunyó mestre de cant de la Seu / tinc rebut per los cantó san / cantada la turba de les dues passies / çó és del diumenge dels rams y dels / divendres sant del any present de / 1583 sis lliures, dic vi ll. / de mà pròpia a 3 de abril / de 1583».⁴⁸

48. ACB, *Llibre d'albarans dels aniversaris*, 1581-1583, f. 90v-91. Vegeu, també, els volums 1573-1575, f. 61; 1577-1579, f. 91, i 1579-1581, f. 91.